

Sygn. akt II CSK 628/08

POSTANOWIENIE

Dnia 29 kwietnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)

SSN Wojciech Katner

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku W. B. & Z. b.v. z siedzibą w E., Holandia
przy uczestnictwie A. M.

o stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 29 kwietnia 2009 r.,
skargi kasacyjnej uczestnika postępowania
od postanowienia Sądu Apelacyjnego
z dnia 19 marca 2008 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 7 grudnia 2007 r. stwierdził wykonalność na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej wyroku Sądu w A. w Królestwie Niderlandów wydanego 4 kwietnia 2007 r., sygn. Akt [...], na podstawie którego dłużnik A. M. został zobowiązany do zapłaty na rzecz wierzyciela W. B. & Z. b.v. z siedzibą w E. Holandia (wnioskodawcy) kwot: 77.909,65 EURO wynikającej z załączonych do pozwu faktur opatrzonych różnymi datami, wraz z odsetkami, 1.788 EURO tytułem pozasądowych kosztów windykacyjnych, 1.956,32 EURO tytułem zaliczek oraz 894 EURO tytułem kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny postanowieniem zaskarżonym skargą kasacyjną oddalił zażalenie dłużnika na powyższe postanowienie Sądu Okręgowego. Sąd Apelacyjny wskazał, że zakres jego kognicji, jako sądu rozpoznającego środek zaskarżenia od orzeczenia rozstrzygającego o wniosku o stwierdzenie wykonalności, ograniczony jest do zbadania przesłanek określonych w art. 34-35 rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. WE L 12 z dnia 16 stycznia 2001 r., s. 1; przekład polski: wydanie specjalne Dz. Urz. UE, rozdział 19, t. 4, s. 42; dalej: „rozporządzenie nr 44/2001”). Odnosząc się do podniesionego w zażaleniu zarzutu naruszenia art. 34 pkt 2 powołanego rozporządzenia stwierdził, że – wbrew odmiennym twierdzeniom skarżącego – Sąd w A. dopełnił wszelkich formalności związanych z poinformowaniem dłużnika o toczącym się postępowaniu, w związku z czym był uprawniony do wydania orzeczenia w sprawie, mimo że pozwany nie stawiał się na rozprawę i nie wdał się w spór co do istoty sprawy. Sąd Apelacyjny powołał się przy tym na treść zaświadczenia Sądu w A., zapis w protokole rozprawy przed tym Sądem oraz poświadczenie wystawione przez Sąd Rejonowy w P. na podstawie art. 10 rozporządzenia Rady (WE) nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie doręczania w Państwach Członkowskich sądowych i pozasądowych dokumentów w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. WE L 160 z dnia 30 czerwca 2000 r., s.

37; przekład polski: wydanie specjalne Dz. Urz. UE, rozdział 19, t. 1, s. 227; dalej: „rozporządzenie nr 1348/2000”).

W skardze kasacyjnej od powyższego postanowienia, opartej na podstawie określonej w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., dłużnik domagał się uchylenia tego orzeczenia oraz poprzedzającego go postanowienia Sądu Okręgowego i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, podnosząc zarzuty naruszenia: art. 1146 § 1 pkt 3 k.p.c., art. 34 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001, art. 4, 6, 7 i 10 rozporządzenia nr 1348/2000, art. 45 i 178 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 378 oraz art. 382 i art. 391 § 1 k.p.c., a także art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Wierzyciel w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny prawidłowo przyjął, że w rozpoznawanej sprawie zastosowanie mają postanowienia rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, a także rozporządzenia Rady (WE) nr 1348/2000 z dnia 29 maja 2000 r. w sprawie doręczania w Państwach Członkowskich sądowych i pozasądowych dokumentów w sprawach cywilnych i handlowych. Postępowanie w sprawie cywilnej (handlowej) w rozumieniu art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001 oraz art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1348/2000 zostało wszczęte przed sądem niderlandzkim po dniu 1 maja 2004 r. Wyrok, którego dotyczy wniosek o stwierdzenie wykonalności został wydany zatem po wejściu w życie obu tych regulacji w stosunkach między Polską a Niderlandami.

Trafnie też Sąd Apelacyjny uznał, że zakres kognicji sądu odwoławczego rozpoznającego środek zaskarżenia od orzeczenia sądu pierwszej instancji rozstrzygającego o wniosku o stwierdzenie wykonalności jest ograniczony do badania przesłanek określonych w art. 34-35 rozporządzenia nr 44/2001 (art. 45). Wychodząc z tego słusznego założenia, Sąd ten nie podzielił jednak zarzutu skarżącego wskazującego na nieprawidłowe zawiadomienie go o postępowaniu toczącym się przed Sądem w A. Uznając ten zarzut za bezzasadny, Sąd

Apelacyjny odwołał się do treści zaświadczenia wystawionego przez Sąd w A. na podstawie art. 54 rozporządzenia nr 44/2001 (k. 14-17), protokołu rozprawy przed tym Sądem (k. 10) oraz poświadczenia doręczenia, sporządzonego przez Sąd Rejonowy w P. stosownie do art. 10 rozporządzenia nr 1348/2001. Wskazał przy tym, że z pierwszego z wymienionych dokumentów wynika, iż w dniu 7 czerwca 2006 r. przekazano Ministerstwu Sprawiedliwości - jako podmiotowi upoważnionemu według art. 2 rozporządzenia nr 1348/2000 – dwa odpisy pozwu w celu doręczenia pozwanemu, a ich doręczenie zostało potwierdzone zapisem w protokole rozprawy. Powołane dokumenty nie wskazują więc, aby Sąd w A. wyrokował z naruszeniem przepisów rozporządzeń nr 1348/200 i 44/2001. Sąd Apelacyjny wyraził również pogląd, że nie jest uprawniony do oceny, czy sąd zagraniczny podjął odpowiednie działania w celu uzyskania poświadczenia doręczenia.

Zgodzić się trzeba z zapatrywaniem skarżącego, że dokonana przez Sąd Apelacyjny - z powołaniem się na powyższe okoliczności – ocena podniesionego w zażaleniu zarzutu niezawiadomienia go jako strony pozwanej o toczącym się postępowaniu przed Sądem w A. nasuwa istotne zastrzeżenia.

Zgodnie z art. 34 pkt 2 w związku z art. 45 ust. 1 rozporządzenia nr 44/2001, sąd odwoławczy odmawia stwierdzenia wykonalności albo je uchyla, jeżeli pozwanemu, który nie wdał się w spór, nie doręczono dokumentu wszczynającego postępowanie lub dokumentu równorzędnego w czasie i w sposób umożliwiający mu przygotowanie do obrony, chyba że pozwany nie złożył przeciwko orzeczeniu środka zaskarżenia, chociaż miał do tego możliwość. W postępowaniu zażaleniowym skarżący podnosił, że o wyroku Sądu w A. dowiedział się dopiero w chwili doręczenia mu postanowienia stwierdzającego wykonalność tego orzeczenia (28 grudnia 2007 r.) i nie miał możliwości podjęcia obrony. W toku posiedzenia poprzedzającego wydanie zaskarżonego postanowienia wierzyciel wskazał natomiast, że odpisy pozwu przekazane przez Sąd w A. Ministerstwu Sprawiedliwości doręczone zostały pozwanemu w dniu 19 października 2006 r. Jednocześnie podniósł, że wysłał bezpośrednio pozwanemu pozew z dnia 7 czerwca 2007 r. na jego adres. Sąd Apelacyjny do tych sprzecznych twierdzeń wprost nie odniósł się, poprzestając – z powołaniem się na treść zaświadczenia

Sądu w A., protokołu rozprawy przeprowadzonej przed tym Sądem i poświadczenia wystawionego przez Sąd Rejonowy w P. - na stwierdzeniu, że obowiązek doręczenia odpisów pozwów wykonany został w sposób prawidłowy.

Niewątpliwie dokumenty, na które powołał się Sąd Apelacyjny mają walor dokumentów urzędowych i korzystają z domniemania prawdziwości oraz zgodności z prawdą tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone (art. 244 k.p.c.). Domniemania te są jednak wzruszalne i mogą być jednak obalone za pomocą wszelkich środków dowodowych (art. 252 k.p.c.). Zauważyć wszakże należy – co trafnie podniósł skarżący – że Sąd Apelacyjny w sposób wadliwy odczytał istotną dla rozstrzygnięcia sprawy część zaświadczenia Sądu w A. Zaświadczenie to, sporządzone według wzoru stanowiącego załącznik nr V do rozporządzenia nr 44/2001, wskazuje dzień 7 czerwca 2007 r. jako datę doręczenia pozwanemu dokumentu wszczynającego sprawę (pkt 4.4). Sąd Apelacyjny przyjął, że w tym dniu przekazano odpisy pozwu Ministerstwu Sprawiedliwości celem doręczenia ich pozwanemu. Tymczasem kwestia kiedy wysłano pozwanemu odpis dokumentu wszczynającego postępowanie (dokumentu równoważnego) – w świetle art. 34 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001 - nie ma istotnego znaczenia. Nie ulega wątpliwości, że doręczenie stwierdzone zaświadczeniem, w sposób określony w art. 2, 4, 6 i 7 rozporządzenia nr 1348/2000, nie mogło nastąpić 7 czerwca 2006 r., tj. w dniu sporządzenia pozwu. Kwestia ta nie była przedmiotem rozważań Sądu Apelacyjnego.

Z brzmienia przytoczonego art. 34 pkt 2 rozporządzenia nr 44/2001 wynika, że do stwierdzenia wykonalności orzeczenia Państwa Członkowskiego konieczne jest nie tylko doręczenie pozwanemu, który nie wdał się w spór, dokumentu wszczynającego postępowanie, ale również ustalenie, że doręczenie to nastąpiło w czasie i w sposób umożliwiający przygotowanie obrony, albo że mimo uchybień w tym zakresie pozwany nie zaskarżył orzeczenia, mając taką możliwość. Ogólnikowe odwołanie się w motywach zaskarżonego postanowienia do zapisu w protokole rozprawy przeprowadzonej przed Sądem w A. oraz do nie sprecyzowanej treści poświadczenia doręczenia sporządzonego przez Sąd Rejonowy w P. nie pozwala uznać, że Sąd Apelacyjny rozważył wszystkie przesłanki warunkujące stwierdzenie wykonalności orzeczenia sądu zagranicznego,

których spełnienie kwestionował skarżący. Dołączenie do wniosku o stwierdzenie wykonalności orzeczenia zaświadczenia sądu państwa pochodzenia tego orzeczenia, potwierdzającego jego wykonalność i doręczenie pozwanemu dokumentu wszczynającego postępowanie, nie zwalnia sądu rozpoznającego środek zaskarżenia od orzeczenia rozstrzygającego o wniosku o stwierdzenia wykonalności z obowiązku przeprowadzenia samodzielnej oceny spełnienia przesłanek odmowy stwierdzenia wykonalności lub jego uchylenia, przewidzianych w art. 34-35 rozporządzenia nr 44/2001. Ocena taka wymaga dokonania stanowczych ustaleń wskazujących na to, kiedy doręczono pozwanemu odpis pozwu i czy dokonano tego w czasie i w sposób umożliwiający mu podjęcie obrony, ewentualnie, czy mimo uchybień w zakresie wykonania obowiązku doręczenia pozwany miał możliwość zaskarżenia niekorzystnego dla siebie wyroku. Niezbędne przy tym jest wyjaśnienie, czy doręczenie pozwanemu odpisu pozwu nastąpiło przed, czy po rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku przez Sąd w A., a w tym drugim wypadku – jaki to mogło mieć wpływ na możliwość podjęcia przez niego obrony. Przydatna dla tej oceny może okazać się treść pism przekazanych Ministerstwu Sprawiedliwości celem doręczenia pozwanemu.

Uchylenie się przez Sąd Apelacyjny od rozważenia, czy spełnione zostały wszystkie przesłanki stwierdzenia wykonalności orzeczenia określone w art. 34 pkt 2 wymienionego rozporządzenia, mimo kwestionowania tego faktu w zażaleniu, usprawiedliwia zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. Uniemożliwia też skuteczne odparcie pozostałych zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.